

Kurumsal Yönetim Uygulamaları ile Bağımsız Denetçi Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Arařtırma¹

Doç. Dr. Koray TUAN

Çukurova Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, ktuan@cu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-2168-6481

Leyla ASLAN

Çukurova Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, leylaozhan101@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0140-4862

Özet

Bu çalışmanın amacı, şirketlerin kurumsal yönetim uygulamaları ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişkiyi Türkiye örneğinde araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, 2018-2020 yılları arasında Borsa İstanbul imalat sektöründe işlem gören şirketlere ait 475 firma-yıl verisi lojistik regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Çalışmada bağımsız denetçi seçimini temsilen, denetim firmasının Dört Büyük (Big4) olup olmama durumu tayin edilmiştir. Ayrıca, şirketlerin kurumsal yönetim uygulamaları ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişki, denetim firmasının kamu yararını ilgilendiren kuruluşlara verdiği denetim hizmeti sayısı ve bağımsız denetim hizmetinden elde edilen denetim geliri açısından da incelenmiştir. Çalışmanın bulguları, bağımsız denetim firmasının Dört Büyük olması durumu ile yabancı yatırımcı ve yönetim kurulu üye sayısı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Denetim firmasının kamu yararını ilgilendiren kuruluşlara verdiği denetim hizmeti sayısı

¹ Bu çalışma, aynı başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiş ve 10-12 Haziran 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen 11. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ile kurumsal yatırımcı, yabancı yatırımcı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu da tespit edilmiştir. Son olarak; bulgular, bağımsız denetim hizmetinden elde edilen denetim geliri ile yabancı yatırımcı, yönetim kurulu üye sayısı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Denetim, Bağımsız Denetçi, Denetim Firması, Denetçi Seçimi.

Investigation of The Relationship Between Corporate Governance Practices and Independent Auditor Choice: A Research on Borsa Istanbul

Abstract

The purpose of this study is to investigate the relationship between companies' corporate governance practices and the selection of independent auditors in the sample of Turkey. For this purpose, between 2018 and 2020, 475 firm-year data of companies traded in the Borsa Istanbul manufacturing sector are analyzed via the logistic regression model. In the study, whether the audit firm is Big Four (Big4) or not is used as a proxy for independent auditor choice. In addition, the relationship between the corporate governance practices of the companies and the selection of independent auditors are also examined in terms of the number of audit services provided by the audit firm to public interest organizations and the income obtained from independent audit services. The findings of the study indicate that there is a statistically significant relationship between the independent audit firm being Big Four and the variables of foreign investors and the number of board members. It has also been determined that there is a statistically significant relationship between the number of audit services provided by the audit firm to the institutions that concern the public interest and the variables of corporate investor, foreign investor and female member rate on the board of directors. Finally; the findings indicate that there is a statistically significant relationship between the income from independent audit services and the variables of foreign investors, the number of members of the board of directors and the female member rate on the board of directors.

Keywords: Corporate Governance, Auditing, Auditor, Audit Firm, Auditor Selection.

1. Giriş

Bağımsız denetçiler, finansal piyasalarda kurumsal hesap verebilirliği sağlamak adına kurumsal yönetim aracı olarak önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu yönü ile bağımsız denetim firması seçimi işletmeler için önemli bir stratejik karar olabilmektedir (Broye ve Weill, 2008:715). İşletme yönetimi daha yüksek kalitede hizmet verdiği düşünülen denetçilerle anlaşarak, vekalet maliyetlerini (agency costs) ve bilgi asimetrisinin yaratacağı olumsuzlukları en aza indirme yolunu seçebilmektedir (Francis, 2004). Ayrıca; yüksek kaliteli denetim firması tercihi, yöneticiler tarafından sunulan finansal raporların tarafsızlığını ve güvenilirliğini artırırken, özellikle yabancı yatırımcılara karşı etkin bir denetim süreci geçirdiği izlenimi verebilmektedir (Kitiwong ve

Srijunpetch, 2018). Diğer taraftan ise, işletme yönetimi daha düşük kalitede hizmet verdiği düşünülen denetçilerle anlaşarak, denetim maliyetlerini azaltma ve/veya kendi çıkarları doğrultusunda finansal raporları yöneterek özel kazanımlar elde etme yoluna da gidebilmektedir (Karim vd., 2013:149). Buna ek olarak, işletme yönetimi muhasebe politika ve tahminlerinde kendi isteklerine uyan düşük kaliteli denetim firması tercihi yapabilmektedir (Brown ve Knechel, 2016). Bu açıklamalar doğrultusunda çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamalarının bağımsız denetçi seçimi üzerine etkisinin olup olmadığını Türkiye örnekleminde araştırılmasıdır.

Bağımsız denetçi seçimi, sermaye piyasasında işletme yönetiminin ihtiyaçları (talep eden taraf) ile bağımsız denetçi hizmetleri (arz eden taraf) arasındaki minimum maliyet eşleşmesi olarak görülmektedir. Bağımsız denetçilerin benzer özelliklere sahip ve/veya birbirine eşdeğer olduğu durumlarda, bağımsız denetçi seçimi önemli bir sorun değildir. Ancak, bağımsız denetçilerin hizmet kalitesinde farklılıklar varsa ya da bağımsız denetim firmaları arasında çeşitlilik mevcut ise, bağımsız denetçi seçimine etki edebilecek faktörlerin incelenmesi değerli bir konu olarak kabul edilebilir (Eniola ve Ajayi, 2018:158). Bağımsız denetçi seçimiyle şirketler finansal raporlarının yayınlanabilmesi için yasal bir işlevi yerine getirirlerken, aynı zamanda şirketin kurumsal yönetim anlayışı hakkında da paydaşlara birtakım sinyaller verebilmektedirler. Şirketler, daha yüksek kalitede bağımsız denetim hizmeti talep ederek, bilgi asimetrisini azaltmada yoluna gidebilmektedirler. Ancak bağımsız denetim hizmetinin kalitesiyle birlikte, izleme maliyetleri de artmaktadır (Jensen ve Meckling, 1976; Watts ve Zimmerman, 1986).

Bu çerçevede, bağımsız denetim firması seçiminin arkasındaki amaç ve bu seçimi etkileyen faktörler kurumdan kuruma farklılık gösterebilmektedir. Bu yüzden, işletme yönetimi bağımsız denetim firması seçimini fayda-maliyet analizi çerçevesinde yapmalı ve kurumun çıkarlarına uygun en doğru tercihi belirlemelidir. İşletmeler için kritik öneme sahip olan bağımsız denetim firması tercihinin Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomiler için hangi faktörlerden etkilendiğinin bilinmesi gerekmektedir. Özellikle, kurumsal yönetim uygulamalarının şiddetle tavsiye edildiği aile şirketlerinin yoğunlukta olduğu Türkiye gibi sermaye piyasalarında, kurumsal yönetim mekanizmasının bağımsız denetim firması seçimine olası etkilerinin tartışılmasının oldukça değerli ve önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın bir sonraki bölümünde, konuya ilişkin ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalara yer verilmiş ve araştırmanın hipotezleri geliştirilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın

metodolojisine yer verilirken, elde edilen bulgular dördüncü bölümde açıklanmıştır. Sonuç ve değerlendirmeler ise son bölümde yer almaktadır.

2. Literatür Taraması ve Hipotez Geliştirme

Bağımsız denetim faaliyeti, sağlam kurumsal yönetim yapısının önemli bir parçası olarak görülmektedir (Beasley ve Salterio, 2001). Bağımsız denetim hizmetleri ve kurumsal yönetim arasındaki ilişki, tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte özellik gösterir. Denetçi, müşteri işletmelere en yüksek kalitede finansal raporlar elde etmelerini sağlamak ve paydaşların hak ve çıkarlarını korumaya yönelik yardımcı olmak için kurumsal yönetim unsurlarını dikkate alarak çalışmak zorundadır (Fooladi ve Farhadi, 2011:307). Bağımsız denetçiler, finansal raporlara güvence sağlayarak işletme içerisindeki kurumsal yönetim uygulamalarına önemli ölçüde değer katmaktadırlar (Reeaze ve Riley, 2002).

Kurumsal yönetim anlayışı, işletme faaliyetlerinin güvenli ve verimli bir şekilde yönetimi ve denetimiyle ilgili olup, faaliyetlerin amaçlarıyla tutarlı ve uyumlu olmayan kasıt, hata, hile, liyakatsizlik ve ihmâl gibi eylem ve tutumları mümkünse yasal düzenleme yardımıyla tamamen ortadan kaldırmayı eğer değilse de en aza indirmeyi amaçlamaktadır (Azgın, 2011:47). Görüldüğü üzere bağımsız denetim, sağlam kurumsal yönetim yapısının önemli bir bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağımsız denetçinin seçiminde etkili birden fazla faktör olabilir. Kuvvetli kurumsal yönetim yapısına sahip işletmeler kaliteli bir bağımsız güvence denetim hizmetine gerek duymayabilir. Bu sebeple işletmelerin bazıları, denetim faaliyetlerini düşük ücretlerle gerçekleştiren denetim firmalarını seçerler. Bahsedilen bu duruma literatürde ikame etkisi adı verilmektedir. Öte yandan, bazı işletmeler kurumsal yönetim yapılarını desteklemek ve tamamlamak amacıyla yüksek kaliteli bağımsız denetim hizmeti sunan denetim firmalarını tercih etmektedirler. Söz konusu bu duruma ise literatürde tamamlayıcı etki adı verilmektedir (Broye ve Weill, 2008; Karaibrahimoğlu, 2013; Terzi vd., 2014; Beisland vd., 2015). Bu süreçleri en doğru şekilde analiz etmek için kuvvetli bir kurumsal yönetim yapısı ve denetçi seçimi arasındaki bağlantıyı anlamak büyük önem taşımaktadır.

2.1. Yönetim Kurulunun Yapısı ve Bağımsız Denetçi Seçimi Arasındaki İlişki

Yönetim kurulları, üst düzey yönetim tarafından gerçekleştirilmek istenilen işlem ve faaliyetlere ilişkin kontrolün ve gözetimin sağlanması suretiyle oluşturulan önemli bir iç kontrol mekanizmasıdır. Yönetim kurulları, işletmelerin etkin ve sağlıklı bir şekilde çalışması açısından

son derece önemli bir role sahiptir. İşletmelerin tüm pay sahiplerinin hak ve çıkarlarının korunması konusunda birinci dereceden sorumluluğu bulunan yönetim kurulları, hem pay sahiplerin hem de yöneticilerin çıkarlarını ideal bir noktada da kesiştirmek zorundadırlar. Dolayısıyla yönetim kurulunun, kurumsal yönetimde oldukça önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Hem yöneticiler ile pay sahipleri arasındaki hem de azınlık ve kontrole sahip pay sahipleri arasındaki temsil çatışmalarını asgari düzeye indirmede bir iç mekanizma olarak kabul edilmektedir (Aygün ve Sayın, 2016:53). Bu bilgiler kapsamında yönetim kurulu yapısının işletmenin kurumsal yönetim anlayışına ve neticede de bağımsız denetçi seçimine etki etmesi olasıdır.

Yönetim kurulunun yapısı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişki, yönetim kurulunun büyüklüğü ile ilişkilidir. Yönetim kurulu kendisine verilen kontrol sorumluluğunu yerine getirirken, işlerin bir veya birkaç kişide toplanıp aksamaya uğramadan ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yeterli büyüklükte olmalıdır (Green, 2005:145). Yönetim kurulu üye sayısı az olan şirketlerde hissedarların menfaatlerinin korunması açısından sorunlar ortaya çıkabilmekte, şeffaflık ilkesi konusunda aykırı işlem ve eylemler gözlemlenebilmektedir. Dolayısıyla yönetim kurulu üye sayısının artması hem şirketin hesap verilebilirlik düzeyininin artmasında hem de yönetim kurulunun ve hissedarların menfaatlerinin korunması açısından da son derece önemlidir (Tepeli ve Kayıhan, 2020:349). Nitekim Karaibrahimoğlu (2013) yılında yaptığı çalışmada, yönetim kurulunun büyüklüğü ile denetim kalitesi arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Benzer sonuçlar Abdullah vd., (2008); Adeyemi ve Fagbemi, (2010); Soliman ve Elsalam, (2012) ve Terzi vd., (2013) tarafından da tespit edilmiştir. Buna karşın Kane ve Velury (2004) yılında yaptığı çalışmada, şirket büyüklüğü ile denetim kalitesi arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Bu bilgiler ışığında oluşturulan hipotez aşağıdaki şekildedir:

H1: Yönetim kurulu üye sayısı ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Yönetim kurulunun yapısı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişki, yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı ile ilişkilidir. Şirket sahibi ile yöneticiler arasındaki ortaya çıkabilecek çatışmada önemli ölçüde rol oynayabilecek kişiler bağımsız üyelerdir. Şirketlerde yönetim kurulu bağımsızlığının artması muhasebe kayıtlarının hazırlanmasında ve bunlara ilişkin raporların düzenlenmesi aşamasında ortaya çıkabilecek çıkar kaygısıyla hareket edilmesini önemli ölçüde azaltmaktadır. Böylece denetim faaliyetlerinin gerçeği yansıtacak şekilde hazırlanması daha çok beklenmektedir (Cengiz ve Gör, 2016:62). Dolayısıyla bu bilgiler ışığında yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısının artması

denetçi seçim kararına etki etmesi beklenmektedir. Literatürde yapılan bazı çalışmalarda denetim kalitesi ile yönetim kurulu bağımsız üye sayısı arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir (O’Sullivan, 2000; Salleh vd., 2006; Abdullah vd., 2008). Buna karşın Karaibrahimoğlu (2013) yılında yaptığı çalışmada yönetim kurulu bağımsız üye sayısı ile denetim kalitesi arasında negatif ilişki tespit etmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde oluşturulan hipotez aşağıdaki şekildedir:

H2: Yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Yönetim kurulunun yapısı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişki, yönetim kurulundaki kadın üyelerle de ilişkilidir. Türkiye’de kurumsal yönetim ilkelerinde şirketin yönetim kurulundaki üyeler arasında kadın üyelerinin de yer almasına ilişkin 2012 yılına kadar herhangi bir düzenleme yer almamıştır. 2012 yılında resmi gazetede yayınlanan Seri: IV, No:57 sayılı Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile ihtiyari tutulan “Yönetim kurulunda en az bir kadın üye bulunur” şeklinde bir madde eklenerek düzenleme yapılmıştır (Ocak, 2013:110). Ancak yayınlanan bu tebliğe rağmen şirket yönetim kurulundaki kadın üye sayısında kayda değer bir artış gerçekleşmemiştir. Beklenen artışın gerçekleşmemesinin nedeni bu düzenlemenin emredici nitelikte olmayıp ihtiyari bırakılması ve herhangi bir yaptırımının bulunmaması olarak değerlendirilebilir. Kadınların yönetim kurullarında ve üst yönetimlerdeki temsili, dünyanın farklı ülkelerinde süregelen bir tartışma olup ve oldukça sınırlı bir şekilde incelenen ve son yıllarda bir araştırma alanı haline gelmiştir. Yönetim kurulundaki üyelerin tamamının erkek üyelerden oluşmasından ziyade aralarında kadın üyelerinin de bulunması farklı bakış açılarının oluşmasını ve böylece daha bilinçli karar alınmasını sağlayacaktır. Bu sebeple kadın yönetim kurulu üyelerinin artması şirket değerini olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Karayel ve Doğan, 2014:76). Kadın yöneticilerin yönetim kurulunun temel görevi olan izleme fonksiyonunun verimliliğini artırdığına inanılmaktadır. Bu sebeple, hem kendi itibarlarını korumak hem de şirket hissedarlarının güvenini sürdürmek amacıyla yüksek kalitede bir denetçi talebi konusunda güçlü bir eğilime sahiptirler (Ilaboya ve Lodikero, 2017). Kaliteli denetçi seçimi, bir işletmenin bilgi asimetrisini son derece azaltan ve aynı zamanda muhasebe bilgilerinin güvenilirliğini de olumlu yönden artıran bir işletmenin iç kontrol sistemlerini iyileştirecektir (Simunic, 1980; Gul vd., 2008). Bu nedenle yapılan bazı çalışmalarda da yönetim kurulundaki kadın temsili, denetim kalitesi üzerinde olumlu ve önemli bir etkiye sahip olduğu

belirtilmiştir (Gul vd., 2008; Chapple vd., 2012; Kuang, 2011; Akpotor vd., 2019). Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda oluşturulan hipotez aşağıdaki şekildedir:

H3: Yönetim kurulundaki kadın üye oranı ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

2.2. Sermaye Yapısı ve Bağımsız Denetçi Seçimi Arasındaki İlişki

Sermayenin sahiplilik yapısı, şirket sermayesinin kimler tarafından ortak olunduğu ve sermaye paylarının ne kadar olduğunu ifade etmektedir (Gönenç, 2004:158). Sahiplik yapısı halka açık/kapalı, kamu/özel, yerli/yabancı sahiplilik gibi çeşitli şekillerde nitelendirilebilir.

Kurumsal sahiplik, şirketin toplam sermaye içerisinde kurumların payını ifade etmektedir. Vekalet teorisi açısından kurumsal sahiplik oldukça önemli yönetsel gözetim mekanizması olarak görülmektedir. Kurumsal sermayedarlar bireysel sermayedarlara göre şirketin yöneticilerini etkin bir şekilde izleyebilecek çeşitli kaynak ve becerilere sahiptirler (Kane ve Velury, 2004; Mitra vd., 2007). Şirket içerisindeki kurumsal yatırımcıların varlığı, kurumsal yönetim ilkelerinin (hesap verilebilirlik, adillik, şeffaflık ve sorumluluk) gerektirdiği şekilde hareket etmeleri gerektirmektedir (Tepeli ve Kayıhan, 2020:349). Dolayısıyla kurumsal yatırımcının varlığı daha yüksek kaliteli bir denetim talebini artıracak dolayısıyla denetçi seçim kararına etki etmesi beklenmektedir. Nitekim Mitra ve diğerleri (2007) yılında yaptığı çalışmada kurumsal sahiplik ile denetim şirketinin büyüklüğü arasında pozitif sonuçlar tespit etmişlerdir. Çalışmada kurumsal yatırımcılara sahip olan şirketler daha çok yüksek kalitede denetim hizmeti veren denetim şirketlerini seçmişlerdir. Benzer sonuçlar Chan vd., (2007); Abdullah vd., (2008); Kane ve Velury, (2004); Adeyemi ve Fagbemi, (2010); Zureigat, (2011); Solliman ve Elsalam, (2012); Terzi vd., (2013) tarafından da tespit edilmiştir. Bu açıklamalar ışığında aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H4: Kurumsal yatırımcı ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Bir hissedar grubu olan yabancı yatırımcılar, son derece önemli bir finans kaynağı olarak görülmektedir. Giderek küreselleşen sermaye piyasalarına paralel olarak, yabancı yatırımcıların sağladıkları fonlara ilişkin doğal olarak hesap verebilirlik beklentileri de artmaktadır (Deloitte, 2010:6). Ancak gerek sermaye piyasalarındaki yasal düzenlemelerdeki eksiklik gerekse de firmaların kurumsal yönetim kalitesindeki düşüklük sebebiyle piyasaya girmeyi düşünen yabancı yatırımcı için söz konusu bu durum oldukça zor ve maliyetli olabilmektedir (He vd., 2014).

Yabancı sermaye yatırımlarının piyasa girişine ve ekonomik büyümeye engel teşkil eden sorunların başında yer alan bilgi eksikliği ve düşük kalitede hazırlanan finansal raporlar gösterilmiştir (Chou vd., 2014). Bu bilgiler ışığında yabancı yatırımcılar yerel yatırımcılara göre daha yüksek kaliteli bir finansal raporlamaya ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bu sebeple işletmede yabancı yatırımcının varlığı işletme kurumsal yönetim anlayışına ve neticede de bağımsız denetçi seçimine etki etmesi olasıdır. Bu bilgiler çerçevesinde oluşturulan hipotez aşağıdaki şekildedir:

H5: Yabancı sahiplik ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, firma düzeyinde kurumsal yönetim ve bağımsız denetçi seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışmada, 2018-2020 yılları arasında Borsa İstanbul imalat sektöründe işlem gören şirketlere ait 475 firma-yıl verisinden yararlanılmıştır. İlgili veriler, Borsa İstanbul, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP), şirketlerin özel web sitelerinde yayınlanan faaliyet raporlarından ve şeffaflık raporlarından elle toplanmıştır. Araştırmaya konu olan BİST’de faaliyet gösteren bazı firmaların bilgilerinin eksik olması sebebiyle araştırmadan çıkartılmıştır. Şirketlerin ana kütleyi temsil etme oranı %88’dir.

Çalışmada, kurumsal yönetiminin bağımsız denetçi seçimi üzerindeki etkisinin araştırılması amacıyla logistik regresyon modeli kullanılmıştır. Bu modelin seçilmesinin sebebi bağımlı değişkenin kategorik olması ve normal dağılım koşulunun aranmamasıdır. Çalışmada kullanılan değişkenler literatüre (Karim vd., 2013; Karabrahimoğlu, 2013; Terzi vd., 2013; He vd., 2014; Tuan, 2015) paralel olarak seçilmiştir.

Çalışmada kullanılan lojistik regresyon modeli aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

Tablo 1. *Araştırmada Kullanılan Modeller*

MODEL1:
$BIG4 = \beta_0 + \beta_1 YKSize + \beta_2 Independent + \beta_3 Fratio + \beta_4 investor + \beta_5 Foreigner + \beta_6 LNTA + \beta_7 LEV + \beta_8 PL + \beta_9 Halkaarzoran + et.$

MODEL2:
$\text{Denetim Geliri Big5} = \beta_0 + \beta_1 \text{YKSize} + \beta_2 \text{Independent} + \beta_3 \text{Fratio} + \beta_4 \text{Investor} + \beta_5 \text{Foreigner} + \beta_6 \text{LNTA} + \beta_7 \text{LEV} + \beta_8 \text{PL} + \beta_9 \text{HalkaArzOran} + \text{et.}$
MODEL3:
$\text{Kayık Big5} = \beta_0 + \beta_1 \text{YKSize} + \beta_2 \text{Independent} + \beta_3 \text{Fratio} + \beta_4 \text{Investor} + \beta_5 \text{Foreigner} + \beta_6 \text{LNTA} + \beta_7 \text{LEV} + \beta_8 \text{PL} + \beta_9 \text{HalkaArzOran} + \text{et.}$

Çalışmaya dahil edilen bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenlerin kısaltmaları ve tanımlamaları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırma Modelinde Kullanılan Değişkenler

Değişkenlerin Kısaltmaları		Değişkenlerin Tanımlamaları
Bağımlı Değişken	BIG4 (Model 1 için)	Dört büyük denetim şirketi
Bağımlı Değişken	Denetim Geliri Big5 (Model 2 için)	En çok denetim geliri elde eden beş denetim şirketi
Bağımlı Değişken	Kayık Big5 (Model 3 için)	En çok kayık denetimi yapan beş denetim şirketi
Bağımsız Değişken	YKSize	Yönetim kurulu üye sayısı
Bağımsız Değişken	Independent	Yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı
Bağımsız Değişken	Fratio	Yönetim kurulundaki kadın üye oranı
Bağımsız Değişken	Investor	Kurumsal yatırımcı
Bağımsız Değişken	Foreigner	Yabancı yatırımcı
Kontrol Değişkeni	LNTA	Toplam aktifin logaritması
Kontrol Değişkeni	LEV	Kaldıraç oranı
Kontrol Değişkeni	PL	Kar/Zarar durumu
Kontrol Değişkeni	HalkaArzOran	Halka arz oranı

Çalışmamızda üç tane bağımlı değişken kullanılmıştır.

1.Dört Büyük Denetim Şirketi (BIG4): Literatürde dört büyük denetim şirketi Price Waterhouse Coopers, Deloitte, Ernst & Young ve KPMG olarak belirlenmiş olup çalışmamızda kullanmış olduğumuz Big4 bağımlı değişkeni buna uygun olarak seçilmiştir. Eğer denetim hizmeti söz

konusu denetim kuruluşları tarafından gerçekleştiriliyorsa ‘1’ değeri, bunlar dışından başka bir denetim kuruluşu tarafından denetlenmesi halinde ‘0’ değeri kullanılmıştır.

2. En Çok Kayık Denetimi Yapan Beş Denetim Şirketi (KAYİK5): Denetçi seçimini temsilen tayin edilen ikinci bağımlı değişken Kayık5 olarak belirlenmiştir. En çok kayık denetimi yapan beş denetim şirketi olarak belirlenmiştir. Bu veriler KGK tarafından yayınlanan bağımsız denetim firmaların şeffaflık raporlarından elde edilmiştir. Eğer şirkete denetim hizmeti, en çok kayık denetimi yapan beş denetim şirketi tarafından veriliyorsa ‘1’ değeri, bunlar dışındaki başka bir denetim kuruluşu tarafından verilmesi halinde ‘0’ değeri kullanılmıştır.

3. En Çok Denetim Geliri Elde Eden Beş Denetim Şirketi (Denetim Geliri Big5): Denetçi seçimini temsilen tayin edilen üçüncü bağımlı değişken Denetim Geliri Big5 olarak belirlenmiştir. En çok denetim geliri elde eden beş denetim şirketi olarak belirlenmiştir. Bu veriler KGK tarafından yayınlanan bağımsız denetim firmaların şeffaflık raporlarından elde edilmiştir. Denetim hizmeti, en çok denetim geliri elde eden beş denetim şirketi tarafından verilmesi halinde ‘1’ değeri, aksi halde ‘0’ değeri kullanılmıştır.

Çalışmada toplam 5 adet bağımsız değişken kullanılmıştır. Bu değişkenler, yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, kurumsal yatırımcı ve yabancı yatırımcı şeklindedir.

1. Yönetim Kurulu Üye Sayısı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların yönetim kurulundaki toplam üye sayısını temsil etmektedir.

2. Yönetim Kurulundaki Bağımsız Üye Sayısı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların yönetim kurulundaki toplam bağımsız üye sayısını temsil etmektedir.

3. Yönetim Kurulundaki Kadın Üye Oranı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların yönetim kurulunda bulunan kadın üye sayısının, toplam yönetim kurulu üye sayısına bölünmesini temsil etmektedir.

4. Kurumsal Yatırımcı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların kurumsal yatırımcısının olup olmadığını temsil etmektedir. Eğer kurumsal yatırımcı şirkete ortaksa 1, değilse 0 değeri kullanılmıştır.

5. Yabancı Yatırımcı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların yabancı yatırımcısının olup olmadığını temsil etmektedir. Şirketin yabancı ortağı olması durumunda 1, olmaması durumunda 0 değeri kullanılmıştır.

Çalışmada toplam 4 adet kontrol değişken kullanılmıştır. Bu değişkenler, toplam aktifin logaritması, kaldıraç oranı, kar/zarar durumu ve halka arz oranı şeklindedir.

1. Toplam Aktifin Logaritması: BİST’de faaliyet gösteren firmaların toplam aktif büyüklüğünü temsil etmektedir.

2. Kaldıraç Oranı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların toplam yabancı kaynakların, toplam varlıklara bölünmesini temsil etmektedir.

3. Kar/Zarar Durumu: BİST’de faaliyet gösteren firmaların dönem net karı olması durumunda 1, olmaması durumunda 0 değeri kullanılmıştır.

4. Halka Arz Oranı: BİST’de faaliyet gösteren firmaların halka açıklık oranını temsil etmektedir.

4. Verilerin Analizi ve Araştırma Bulguları

Çalışmanın bir sonraki adımında, lojistik regresyon analizinden önce modelde yer alan değişkenler arasında çoklu bağlantı (multicollinearity) sorununun olup olmadığını incelemek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Değişkenlere ait korelasyon katsayıları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 3. *Korelasyon Sonuçları*

	Big4	YKSize	Indepent	Fratio	Investor	Foreigner	Lnta	LEV	PL	HalkaArzOran
Big4	1.0000									
YKSize	0.3997	1.0000								
Indepent	0.2786	0.4560	1.0000							
Fratio	-0.1033	-0.1416	-0.1618	1.0000						
Investor	0.1642	0.3395	0.2144	-0.0012	1.0000					
Foreigner	0.3932	0.3038	0.0871	-0.0877	-0.9557	1.0000				
Lnta	0.5125	0.5988	0.5290	-0.0960	0.2781	0.2715	1.0000			
LEV	0.1326	0.0260	0.1047	-0.0696	-0.1062	0.0298	0.1644	1.0000		

PL	0.0784	0.0689	0.0736	0.1108	0.0055	0.0341	0.1582	-0.3246	1.0000	
HalkaA rzOran	-0.4907	-0.2431	-0.1020	-0.0462	-0.0945	-0.3538	-0.3788	0.0066	-0.0691	1.0000

Literatürde Pearson değerinin 0.80'den daha az olması normal kabul edilmektedir (Gujarati, 2004). Korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığı bulunmuştur. En yakın değer 0.5988 ile LNTA ve YKSize değişkenleri arasındadır.

Lojistik Regresyon Modeli Sonuçları

Araştırma modelinde yer alan bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayı değerleri, Tablo 3'te görüldüğü gibi, düşük gözlemlenmiştir. Bu durum, regresyon modelinde çoklu korelasyon sorununun olmadığına işaret etmektedir. Bir sonraki aşamada, korelasyon analizini takiben regresyon uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4. Bağımlı Değişken Big4

Lojistik regresyon					Gözlem sayısı= 475	
					Prob>chi= 255.22	
					Pseudo R2= 0.0000	
Log likelihood= -201.5479					LR chi2(9)= 0.3877	
Big4	Katsayı	Standart Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
YKSize	.1766815	.0872785	2.02	0.043*	.0056187	.3477443
Independent	.1230903	.2170236	0.57	0.571	-.302268	.5484487
Fratio	-1.408619	.7720874	-1.82	0.068	-2.921883	.1046443
Investor	.5196239	.3073069	1.69	0.091	-.0826865	1.121934
Foreigner	1.626681	.3901834	4.17	0.000*	.8619357	2.391427
LNTA	.9508865	.2511138	3.79	0.000*	.4587124	1.443061
LEV	1.793802	.6307365	2.84	0.004*	.557581	3.030023
PL	.4730826	.3104343	1.52	0.128	-.1353574	1.081523

HalkaArzOran	-4.620695	.7217571	-6.40	0.000*	-6.035313	-3.206077
_cons	-9.760779	1.923023	-5.08	0.000*	-13.52984	-5.991724

Lojistik regresyon

Gözlem sayısı = 475

Prob>chi= 255.22

Pseudo R2= 0.0000

Log likelihood= -201.5479

LR chi2(9)= 0.3877

Big4	Odds Oranı	Standart Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]
YKSize	1.193251	.1041452	2.02	0.043*	1.005635 1.41587
Independent	1.130987	.2454507	0.57	0.571	.7391399 1.730566
Fratio	.2444806	.1887604	-1.82	0.068	.0538322 1.110316
Investor	1.681395	.5167042	1.69	0.091	.9206397 3.070788
Foreigner	5.086964	1.984849	4.17	0.000*	2.367739 10.92907
LNTA	2.588003	.6498833	3.79	0.000*	1.582036 4.233633
LEV	6.012267	3.792157	2.84	0.004*	1.746443 20.6977
PL	1.604934	.4982266	1.52	0.128	.8734037 2.949167
HalkaArzOran	.0098459	.0071064	-6.40	0.000*	.0023927 .0405152
_cons	.0000577	.0001109	-5.08	0.000*	1.33e-06 .0024994

* %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı.

Tablo 4'te sunulan verilere göre, modeldeki YKSize bağımsız değişkenine ait katsayı 0.1766815'tir. Söz konusu değişkenin p değeri ise, 0.043'tür. Bu durum YKSize ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Modelde yer alan Foreigner bağımsız değişkenine ait katsayı 1.626681 iken, p değeri 0.000'dır. Söz konusu bağımsız değişken ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelde yer alan diğer bağımsız değişkenlere bakıldığında ise, Independent ve Investor bağımsız değişkenleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında pozitif, Fratio bağımsız değişkeni ile

bağımsız denetçi seçimi arasında negatif bir ilişki tespit edilmiş olsa da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Söz konusu değişkenlerin p değerleri sırasıyla 0.571, 0.091 ve 0.068'dir. Ayrıca, modelin kontrol değişkenleri olan LNTA ve LEV değişkenleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelin diğer bir kontrol değişkeni olan, HalkaArzOran ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ancak negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak modelin diğer bir kontrol değişkeni olan PL ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, Tablo 4'te sunulan her bir değişkenin p değerlerine bakıldığında %5 hata düzeyinde ($p < 0,05$) yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulu üye sayısı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Söz konusu bu değişkenler, dört büyük denetim şirketi seçiminde etki eden faktörler olarak görülmektedir. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde halka arz oranı dışındaki diğer değişkenlerin katsayıları pozitif tespit edilmiştir. Halka arz oranının artması durumunda bağımsız denetim hizmetinin, dört büyükler dışındaki denetim firmaları tarafından verilmesini artırdığı görülmektedir. Halka arz oranı dışındaki söz konusu değişkenlerin artması durumunda ise bağımsız denetim hizmetinin, dört büyükler tarafından verilmesini artırtığını göstermektedir. Aynı zamanda katsayılar dikkate alındığında denetim firması seçiminde en çok etki eden değişken halka arz oranı (-4,620695) olarak bulunmuştur.

Tabloda yer alan Odds oranları (Ex(B)) çalışmada kullanılan değişkenlerdeki değişimin bağımlı değişkenindeki etkisini göstermektedir. Katsayının (β) sıfır odds oranının (Ex(B)) 1 olması durumunda bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında etkileşimin bulunmadığı, β katsayısı negatif Ex(B) 1'den küçük olması durumunda bağımlı değişkende ortaya çıkan değişimin düştüğü, β katsayısı pozitif Ex(B) 1'den büyük olması durumunda ise bağımlı değişkende orta çıkan değişim artmaktadır. Bu çerçevede yabancı yatırımcıdaki bir birimlik artışın olması durumunda dört büyük denetim firması tarafından denetlenme olasılığı "5,08" kat artırmaktadır. Yabancı yatırımcılar yüksek kalitede bir finansal raporlamaya ihtiyaç duyduğu için yabancı yatırımcısı olan şirketler dört büyük denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Halka arz oranında bir birimlik artışın olması durumunda şirketin dört büyük denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme olasılığı "0,009" kat artmaktadır. Halka arz oranı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki negatif bir ilişkinin olması; küçük ve orta çaptaki şirketlerin finansman

ihtiyacının daha fazla olması sebebiyle bu oranın yüksek çıkması ve söz konusu bu şirketler dört büyükler dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme eğilimini artırabilir. Yönetim kurulu üye sayısında bir birimlik artışın olması durumunda şirketin dört büyük denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “1,19” kat artmaktadır. Yönetim kurulu üye sayısı fazla olan şirketlerde kurumsal yönetim uygulamaları daha etkin hale getirildiği için dört büyük denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Toplam aktiflerdeki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin dört büyük denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “2,58” kat artmaktadır. Aktif toplamı büyük olan şirketlerin doğal olarak denetlenmesi gereken ticari işlemleri daha fazla olacağından geniş ekiplerle çalışan dört büyük denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Kaldıraç oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda ise şirketin dört büyük denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “6.01” kat artmaktadır. Yabancı kaynak ihtiyacı yüksek olan şirketler pazardaki şüpheleri azaltabilmek amacıyla dört büyük denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir.

Tablo 5. *Bağımlı Değişken Denetim Geliri Big5*

Lojistik regresyon		Gözlem sayısı= 475				
Log likelihood= -205.35715		Prob>chi= 247.42				
		Pseudo R2= 0.0000				
		LR chi2(9)=0.3759				
DenetimGeliriBig5	Standart					
	Katsayı	Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
YKSize	.2120825	.087735	2.42	0.016*	.040125	.3840399
Independent	.1478584	.2135573	0.69	0.489	-.2707063	.5664231
Fratio	-1.576205	.7573666	-2.08	0.037*	-3.060616	-.0917939
Investor	.5631496	.2985918	1.89	0.059	-.0220796	1.148379
Foreigner	1.467954	.3843801	3.82	0.000*	.7145832	2.221325
LNTA	.8703387	.2499194	3.48	0.000*	.3805057	1.3601172
LEV	2.00526	.6265433	3.20	0.001*	.777258	3.233263

PL	.3879586	.3060441	1.27	0.205	-.2118768	.987794
HalkaArzOran	-4.349515	.6898041	-6.31	0.000*	-5.701506	-2.997524
_cons	-9.316236	1.91069	-4.88	0.000*	-13.06112	-5.571353

Lojistik regresyon

Gözlem sayısı= 475

Prob>chi= 247.42

Pseudo R2= 0.0000

Log likelihood= -205.35715

LR chi2(9)= 0.3759

DenetimGeliriBig5	Standart					
	Odds Oranı	Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
YKSize	1.23625	.1084624	2.42	0.016*	1.040941	1.468204
Independent	1.159349	.2475874	0.69	0.489	.7628405	1.761953
Fratio	.2067582	.1565918	-2.08	0.037*	.0468588	.9122932
Investor	1.756195	.5243855	1.89	0.059	.9781624	3.153077
Foreigner	4.340347	1.668343	3.82	0.000*	2.043335	9.219543
LNTA	2.387719	.5967373	3.48	0.000*	1.463024	3.896862
LEV	7.428028	4.653981	3.20	0.001*	2.175499	25.36227
PL	1.473969	.4510994	1.27	0.205	.8090643	2.685304
HalkaArzOran	.0129131	.0089075	-6.31	0.000*	.0033409	.0499105
_cons	.00009	.0001719	-4.88	0.000*	2.13e-06	.0038053

* %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı.

Tablo 5'te sunulan verilere göre, modeldeki YKSize bağımsız değişkenine ait katsayı 0.2120825'tir. Söz konusu değişkenin p değeri ise, 0.016'dır. Bu durum YKSize ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Regresyon modelindeki Fratio bağımsız değişkenine ilişkin katsayı -1.576205 iken, p değeri ise 0.037'dir. Bu durum Fratio ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5

anamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Modelde yer alan Foreigner bağımsız değişkenine ait katsayı 1.467954 iken, p değeri 0.000'dır. Söz konusu bağımsız değişken ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelde yer alan diğer bağımsız değişkenlere bakıldığında ise, Independent ve Investor bağımsız değişkenleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiş olsa da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Söz konusu değişkenlerin p değerleri sırasıyla 0.1478584 ve 0.5631496'dır. Ayrıca, modelin kontrol değişkenleri olan LNTA ve LEV değişkenleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelin diğer bir kontrol değişkeni olan, HalkaArzOran ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ancak negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak modelin diğer bir kontrol değişkeni olan PL ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, Tablo 5'te sunulan her bir değişkenin p değerlerine bakıldığında %5 hata düzeyinde ($p < 0,05$) yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Söz konusu bu değişkenlerin, en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması seçiminde etki eden faktörler olarak görülmektedir. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı dışındaki diğer değişkenlerin katsayıları pozitif tespit edilmiştir. Halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranının artması durumunda bağımsız denetim hizmetinin, en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından verilmesini artırdığı görülmektedir. Söz konusu bu iki değişken dışındaki diğer değişkenlerin artması durumunda ise bağımsız denetim hizmetinin, en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması tarafından verilmesini artırttığını göstermektedir. Aynı zamanda katsayılar dikkate alındığında denetim firması seçiminde en çok etki eden değişken halka arz oranı (-4,349515) olarak bulunmuştur.

Tabloda yer alan Odds oranları (Ex(B)) çalışmada kullanılan değişkenlerdeki değişimin bağımlı değişkenindeki etkisini göstermektedir. Katsayının (β) sıfır, odds oranının (Ex(B)) 1 olması durumunda bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında etkileşimin bulunmadığı, β katsayısı negatif Ex(B) 1'den küçük olması durumunda bağımlı değişkende ortaya çıkan değişimin düştüğü, β katsayısı pozitif Ex(B) 1'den büyük olması durumunda ise bağımlı değişkende orta çıkan

değişim artmaktadır. Bu çerçevede yabancı yatırımcıdaki bir birimlik artışın olması durumunda en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “4,34” kat artmaktadır. Yabancı yatırımcılar yüksek kalitede bir finansal raporlamaya ihtiyaç duyduğu için yabancı yatırımcı olan şirketlerin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Halka arz oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme olasılığı “0,12” kat artmaktadır. Halka arz oranı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki negatif bir ilişkinin olması; küçük ve orta çaptaki şirketlerin finansman ihtiyacının daha fazla olması sebebiyle bu oranın yüksek çıkması ve söz konusu bu şirketler en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme eğilimini artırabilir. Yönetim kurulu üye sayısındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “1,23” kat artmaktadır. Yönetim kurulu üye sayısı fazla olan şirketlerde kurumsal yönetim uygulamaları daha etkin hale getirildiği için en çok denetim geliri elde eden beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Yönetim kurundaki kadın üye oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme olasılığı “0,20” kat artmaktadır. Toplam aktiflerdeki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “2,38” kat artmaktadır. Aktif toplamı büyük olan şirketlerin doğal olarak denetlenmesi gereken ticari işlemleri daha fazla olacağından geniş ekiplerle çalışan en çok denetim geliri elde eden beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Kaldıraç oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “7.42” kat artmaktadır. Yabancı kaynak ihtiyacı yüksek olan şirketler pazardaki şüpheleri azaltabilmek amacıyla en çok denetim geliri elde eden beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir.

Tablo 6. *Bağımlı Değişken KayıkBig5*

Lojistik regresyon	Gözlem sayısı= 475
	Prob>chi= 232.24
	Pseudo R2= 0.0000

Log likelihood= -212.74658		LR chi2(9)= 0.3531				
KayıkBig5	Standart					
	Katsayı	Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
YKSize	.1599801	.0853633	1.87	0.061	-.0073288	.3272891
Independent	-.0898583	.2043352	-0.44	0.660	-.4903479	.3106314
Fratio	-1.721268	.7454811	-2.31	0.021*	-3.182384	-.2601524
Investor	.61751	.2936602	2.10	0.035*	.0419465	1.193073
Foreigner	1.746587	.3882471	4.50	0.000*	.9856369	2.507538
LNTA	1.049358	.2510647	4.18	0.000*	.5572799	1.541435
LEV	1.273518	.6052741	2.10	0.035*	.0872024	2.459833
PL	0.4192806	.3001295	1.40	0.162	-.1689624	1.007524
HalkaArzOran	-3.58602	.644202	-5.57	0.000*	-4.848633	-2.323408
_cons	-9.967296	1.898616	-5.25	0.000*	-13.68852	-6.246078
Lojistik regresyon		Gözlem sayısı= 475				
		Prob>chi=232.24				
		Pseudo R2= 0.0000				
Log likelihood= -212.74658		LR chi2(9)= 0.3531				
KayıkBig5	Standart					
	Odds Oranı	Hata	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
YKSize	1.173488	.1001727	1.87	0.061	.992698	1.387202
Independent	.9140607	.1867748	-0.44	0.660	.6124133	1.364286
Fratio	.1788392	.1333212	-2.31	0.021*	.0414866	.7709341
Investor	1.854305	.5445356	2.10	0.035*	1.042839	3.297199

Foreigner	5.734997	2.226596	4.50	0.000*	2.679518	12.27467
LNTA	2.855816	.7169946	4.18	0.000*	1.745917	4.671291
LEV	3.573401	2.162887	2.10	0.035	1.091117	11.70286
PL	1.520867	.456457	1.40	0.162	.8445406	2.73881
HalkaArzOran	.0277084	.0178498	-5.57	0.000*	.0078391	.0979393
_cons	.0000469	.0000891	-5.25	0.000*	1.14e-06	.001938

* %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı.

Tablo 6’da sunulan verilere göre, modeldeki Fratio bağımsız değişkenine ilişkin katsayı -1.721268 iken, p değeri ise 0.021’dir. Bu durum Fratio ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Regresyon modelindeki Investor bağımsız değişkenine ait katsayı 0.61751, p değeri ise 0.035’dir. Söz konusu bağımsız değişken ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelde yer alan Foreigner bağımsız değişkenine ait katsayı 1.746587 iken, p değeri 0.000’dır. Bu durum Foreigner ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Modelde yer alan diğer bağımsız değişkenlere bakıldığında ise, YKSize bağımsız değişkeni ile bağımsız denetçi seçimi arasında pozitif, Independent bağımsız değişkeni ile bağımsız denetçi seçimi arasında negatif bir ilişki tespit edilmiş olsa da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Söz konusu değişkenlerin p değerleri sırasıyla 0.1599801 ve -0.0898583’tür. Ayrıca, modelin kontrol değişkenleri olan LNTA ve LEV değişkenleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Modelin diğer bir kontrol değişkeni olan, HalkaArzOran ile bağımsız denetçi seçimi arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ancak negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak modelin diğer bir kontrol değişkeni olan PL ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, Tablo 6’da sunulan her bir değişkenin p değerlerine bakıldığında %5 hata düzeyinde ($p < 0,05$) kurumsal yatırımcı, yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Söz konusu bu değişkenlerin, en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması seçiminde etki eden faktörler

olarak görülmektedir. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı dışındaki diğer değişkenlerin katsayıları pozitif tespit edilmiştir. Halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranının artması durumunda bağımsız denetim hizmetinin, en çok kayık denetimi yapan beş denetim firma dışındaki denetim firmaları tarafından verilmesini artırdığı görülmektedir. Söz konusu bu iki değişken dışındaki diğer değişkenlerin artması durumunda ise bağımsız denetim hizmetinin, en çok kayık denetimi yapan beş denetim firma tarafından verilmesini artırdığını göstermektedir. Aynı zamanda katsayılar dikkate alındığında denetim firması seçiminde en çok etki eden değişken halka arz oranı (-3,58602) olarak bulunmuştur.

Tabloda yer alan Odds oranları (Ex(B)) çalışmada kullanılan değişkenlerdeki değişimin bağımlı değişkenindeki etkisini göstermektedir. Katsayının (β) sıfır, odds oranının (Ex(B)) 1 olması durumunda bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında etkileşimin bulunmadığı, β katsayısı negatif Ex(B) 1'den küçük olması durumunda bağımlı değişkende ortaya çıkan değişimin düştüğü, β katsayısı pozitif Ex(B) 1'den büyük olması durumunda ise bağımlı değişkende orta çıkan değişim artmaktadır. Bu çerçevede kurumsal yatırımcıdaki bir birimlik artışın olması durumunda en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı "1,85" kat artırmaktadır. Şirket sermayesine ortak olan kurumsal yatırımcıların olması, şirketin kurumsal yönetim ilkelerinden adillik, hesap verilebilirlik, şeffaflık ve sorumluluk kavramlarına göre hareket etmesini gerektirecektir. Bu durumdan dolayı kurumsal yatırımcısı olan şirketler en çok kayık denetimi yapan beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Yabancı yatırımcıdaki bir birimlik artışın olması durumunda en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı "5,73" kat artırmaktadır. Yabancı yatırımcılar yüksek kalitede bir finansal raporlamaya ihtiyaç duyduğu için yabancı yatırımcısı olan şirketler en çok kayık denetimi yapan beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Halka arz oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme olasılığı "0,02" kat artmaktadır. Halka arz oranı ile bağımsız denetçi seçimi arasındaki negatif bir ilişkinin olması; küçük ve orta çaptaki şirketlerin finansman ihtiyacının daha fazla olması sebebiyle bu oranın yüksek çıkması ve söz konusu bu şirketlerin en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması dışındaki denetim firmaları tarafından denetlenme eğilimini artırabilir. Yönetim kurundaki kadın üye oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması dışındaki

denetim firmaları tarafından denetlenme olasılığı “0,17” kat artmaktadır. Toplam aktiflerdeki bir birimlik artışın olması durumunda şirketin en çok kayık denetimi yapan beş denetim firma tarafından denetlenme olasılığı “2,85” kat artmaktadır. Aktif toplamı büyük olan şirketlerin doğal olarak denetlenmesi gereken ticari işlemleri daha fazla olacağından geniş ekiplerle çalışan en çok kayık denetimi yapan beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir. Kaldıraç oranındaki bir birimlik artışın olması durumunda en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması tarafından denetlenme olasılığı “3,57” kat artmaktadır. Yabancı kaynak ihtiyacı yüksek olan şirketler pazardaki şüpheleri azaltabilmek amacıyla en çok kayık denetimi yapan beş denetim firmasından birini tercih etme eğilimini artırabilir.

5. Sonuç

Bir taraftan kurumların karşılaştığı büyük çaplı şirket skandalları ve bu skandallar sebebiyle ortaya çıkan finansal aksaklıklar, diğer taraftan dünya piyasalarındaki gelişmeler sonucuyla beraber uluslararası hareketliliğinin artması başarılı kurumsal yönetim uygulamalarına olan ihtiyacı artırmıştır. Daha fazla yatırımcıyı piyasaya çekmek isteyen Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomiler için kurumsal yönetim çok önemli bir araç haline gelmiştir. Sermaya piyasalarını geliştirmek ve bununla birlikte uluslararası yatırımcıları çekmek, işletmelerin kurumsal yapılarının güçlendirilmesi özellikle yatırımcılar başta olmak üzere işletmenin sahip veya sahipleri, yöneticileri, çalışanları ve diğer tüm ilgililerinin şeffaf, doğru ve güvenilir bir şekilde bilgilendirilmesiyle mümkün olabilmektedir (Watts ve Zimmerman, 1986; Lin ve Liu, 2010: s. 117-127). Yüksek düzeyde yapılacak kaliteli bir bağımsız denetim hizmeti, şirket skandalları ve finansal krizleri yüksek oranda azaltacaktır. Bu nedenle bağımsız denetim, güçlü bir kurumsal yönetimin önemli bir parçası olduğu tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, işletmeler bağımsız denetçi seçerken kaliteli bir bağımsız güvence hizmetini dikkate alarak denetçi seçmeleri işletmeler için büyük önem taşımaktadır. Çalışmada kurumsal yönetim uygulamaları ile denetçi seçimi arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çalışmada Borsa İstanbul’a kayıtlı olan şirketlere ait 2018-2020 yılları arasında Borsa İstanbul imalat sektöründe işlem gören şirketlere ait 475 firma- yıl verisinden yararlanılmıştır. Konuya ilişkin daha önce yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmada kullanılan değişkenler literatüre paralel olarak seçilmiştir. Bağımlı değişkenin kategorik olması nedeniyle lojistik regresyon modeli kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan bağımlı değişkenler dört büyük denetim firması (Big4), en çok denetim geliri elde eden beş denetim firması (Denetim Geliri Big5) ve en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması (Kayık Big5) olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ile kurumsal yatırımcı, yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, toplam aktifin logaritması, kaldıraç oranı ve kar/zarar durumu olarak belirlenen değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir.

İlk analiz modeli sonucuna göre; Big4 ile yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulu üye sayısı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde bağımsız denetçi seçimi ile yabancı yatırımcı, yönetim kurulu üye sayısı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki pozitif tespit edilirken halka arz oranı arasında negatif ilişki tespit edilmiştir.

İkinci analiz modeli sonucuna göre; Denetim Geliri Big5 ile yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulu üye sayısı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde bağımsız denetçi seçimi ile yabancı yatırımcı, yönetim kurulu üye sayısı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki pozitif tespit edilirken halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı arasında negatif ilişki tespit edilmiştir.

Üçüncü analiz modeli sonucuna göre; Kayık Big5 ile kurumsal yatırımcı, yabancı yatırımcı, halka arz oranı, yönetim kurulundaki kadın üye oranı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişkenlerin katsayıları incelendiğinde bağımsız denetçi seçimi ile kurumsal yatırımcı, yabancı yatırımcı, toplam aktifin logaritması ve kaldıraç oranı arasındaki ilişki pozitif tespit edilirken halka arz oranı ve yönetim kurulundaki kadın üye oranı arasında negatif ilişki tespit edilmiştir.

Literatür ile kıyaslama yapıldığında; Kane ve Velury (2004), Chan vd. (2007), Mitra vd. (2007), Abdullah vd. (2008), Zureigat (2011), Terzi vd. (2013) ve Tepeli ve Kayıhan (2020) çalışmalarında kurumsal yatırımcı varlığı ile denetçi seçimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise yalnızca bağımlı değişkenin en çok kayık denetimi yapan beş denetim firması olarak seçilmesi durumunda istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Lin ve Liu (2009), Karabrahimoğlu (2013), Ünal (2015), Tuan (2015) ve Tepeli ve Kayıhan (2020) çalışmalarında yönetim kurulu üye sayısı ile denetçi seçimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki

tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise bağımlı değişkenin Big4 ve Denetim Geliri Big5 olma durumunda istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Adeyemi ve Fagbemi (2010), Soliman ve Elsalam (2012), Aygün ve Sayın (2016), Özcan (2018) çalışmalarında kaldıraç oranı ile denetim şirketi seçimi arasında pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise bağımlı değişkenin tüm durumlarında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Fan ve Wong (2005), Lin ve Liu (2009), Karaibrahimoğlu (2013), Terzi vd. (2013), Ünal (2015), Özcan (2018), Tepeli ve Kayıhan (2020) çalışmalarında şirketin toplam aktifleri ile bağımsız denetçi seçimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise bağımlı değişkenin tüm durumlarında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Tuan (2015) ve Tepeli ve Kayıhan (2020) çalışmalarında halka arz oranı ile bağımsız denetçi seçimi arasında anlamlı ve negatif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise bağımlı değişkenin tüm durumlarında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Özcan (2018) çalışmasında yabancı sahipliği ile bağımsız denetçi seçimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit etmiştir. Bu çalışmada ise bağımlı değişkenin tüm durumlarında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Özetle analizler sonucunda temsilen tayin edilen bağımlı değişkenler çerçevesinde analiz sonuçları farklılık göstermektedir. Ancak bağımlı değişkenin tüm (Big4, Kayık Big5 ve Denetim Geliri Big5) durumunda kaldıraç oranı, toplam aktiflerin logaritması, halka arz oranı, yabancı yatırımcı varlığı ile bağımsız denetçi seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kaynakça

- Abdullah, W.Z.W., Ismail, S. & Jamaluddin, N. (2008). The Impact of Board Composition, Ownership and CEO Duality on Audit Quality: The Malaysian Evidence. *Malaysian Accounting Review*, (7): 17-28.
- Adeyemi, B. S., & Fagbemi, O. T. (2010). Audit Quality, Corporate Governance and Firm Characteristics in Nigeria. *International Journal of Business and Management*, 169-179.

- Akpotor Vincent Afure, Osemwengie Ernest Ovbiebo & Imuentinyan Evbota Cephas (2019). Corporate Board Diversity and Audit Quality, Michael and Cecilia Ibru University, *Journal of Accounting, Business and Social Sciences*.1(2),83-100.
- Aygün M. ve Sayın, H.C. (2016). Kurumsal Yönetim ve Denetim Kalitesi: Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Bir İnceleme, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 53, 618.
- Azgın, N. (2011). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Uygulaması, Denetim ve Denetim Kalitesi.Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Beasley M. & Salterio S. (2001). The relationship between board characteristics and voluntary improvements in the capability of audit committees to monitor, *Contemporary Accounting Research* 18(4): 539-70.
- Beisland, L., Mersland, R. ve Strom, O. (2015). “Audit quality and corporate governance: Evidence from the microfinance industry” *International Journal of Auditing*.19 (2015): 218-237.
- Brown S. V. & W. R. Knechel, (2016). Auditor-Client Compatibility and Audit Firm Selection, *Journal of Accounting Research, WileyBlackwell*, 54(3), 725-775, June.
- Broye, G.& Weill, L. (2008). “Does leverage influence auditor choice? A cross-country analysis” *Applied Financial Economics*.18, 715-731.
- Cengiz S. ve Gör Y. (2016), Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve Denetim Kalitesi Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Araştırma, *Mali Çözüm*, 59-82.
- Chan, K.H., Lin, K.Z. & Zhang, F. (2007). On the association between changes in corporate ownership and changes in auditor quality in a transitional economy. *Journal of International Accounting Research*, 6(1), 19-36.
- Chapple, L. L., Kent, P. & Rutledge, J. (2012). *Board gender diversity and going concern audit options*. Retrieved from <https://researchgate.net>.
- Chou, J., Zaiats, N. ve Zhang, B. (2014). “Does auditor choice matter to foreign investors? Evidence from foreign mutual funds worldwide” *Journal of Banking & Finance*. 46 (2014): 1-20.
- Deloitte, (2010), *Nedir Bu Kurumsal Yönetim*, Kurumsal Yönetim Serisi.

- Eniola ve Ajayi, (2018). Determinants of auditor choice in manufacturing firms in Nigeria.
- Fan, P.H. Joseph ve Wong, Tak Jun (2005). "Do external auditors perform a corporate governance role in emerging markets? Evidence from East Asia" *Journal of Accounting Research*. 43; 1 (2005): 35-72.
- Fooladi, M., & Farhadi, M. (2011). Corporate Governance and Audit Process. *2011 International Conference on Humanities, Society and Culture*, Singapore: IACSIT Press.
- Francis, JR Francis (2004). What do we know about audit quality? *The British accounting review* 36 (4), 345-368.
- Gönenç, H. (2004). Sermaye Sahipliği Yapısı, Yatırımcıların Korunması ve Firma Değeri: Türkiye, A.B.D. ve Japonya Karşılaştırması. *VII. Ulusal Finans Sempozyumu*. İstanbul.
- Green, S. (2005). *Sarbanes-Oxley and the board of directors, techniques and the best practise for corporate governance*, John Wiley&Sons.
- Gujarati, D. N. (2004). *Basic econometrics* (4th ed.). USA, New York: McGraw Hill.
- Gul, A., Srinidhi, F. B., & Tsui, J. (2008). Boards diversity and the demand for higher audit effort. *The Hong Kong Polytechnic University School of Accounting and Finance*.
- He, X. ve ötekiler (2014). "Foreign ownership and auditor choice" *Journal of Accounting Public Policy*.33 (2014): 401-418.
- Ilaboya, J. O., & Lodikero, O. (2017). Board independence and financial statement fraud: A moderating effect of female gender diversity. *Accounting and Taxation Review*, 1(1), 196-221.
- Jensen, M. ve Meckling, W. (1976). "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure", *Journal of Financial Economics*, 3/4. 305-360.
- Kane, G. D. ve Velury, U. (2004). The Role of Institutional Ownership in The Market For Auditing Services: An Empirical Investigation. *Journal of Business Research*, (57): 976-983.
- Karaibrahimoğlu, Y. (2013). "Is corporate governance a determinant of auditor choice? Evidence from Turkey" *Ege Akademik Bakış/Ege Academic Review*.13(2), 273-284.

- Karayel, Mete ve Doğan, Mesut (2014), "Yönetim Kurulunda Cinsiyet Çeşitliliği ve Finansal Performans İlişkisi: BİST 100 Şirketlerinde Bir Araştırma", *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 75-88.
- Karim, W., Zijl, T. ve Mollah, S. (2013). "Impact of board ownership, CEO-Chair duality and foreign equity participation on auditor quality choice of IPO companies" *International Journal of Accounting & Information Management*.21; 2(2013): 148-169.
- Kitiwong, Weerapong & Srijunpetch, Sillapaporn. (2019). Cultural Influences on the Disclosures of Key Audit Matters. *Journal of Accounting Profession*, 15 (46). 45-63.
- Kuang, X. (2011). Board characteristics and higher audit quality: Evidence from Chinese listed companies. *Management Science and Industrial Engineering (MSIE), International Conference*, 348-352. IEEE.
- Lin, Z. Jun ve Liu, Ming (2009). "The impact of corporate governance on auditor choice: Evidence from China" *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 18 (2009): 44-59.
- Mitra, S., Hossain M. ve Deis D.R. (2007). The Empirical Relationship Between Ownership Characteristics and Audit Fees. *Review of Quantitative and Finance Accounting*, (28): 257-285.
- O'Sullivan, N. (2000). The Impact of Board Composition and Ownership On Audit Quality: Evidence from Large UK Companies. *The British Accounting Review*, (32): 397-414.
- Ocak M. (2013), "Yönetim Kurulu ve Üst Yönetimde Yer Alan Kadınların Finansal Performansa Etkisi: Türkiye'ye İlişkin Bulgular", *Muhasebe ve Finansal Dergisi*, 107-126.
- Özcan A. (2018). Analyzing Determinants of Auditor Choice: Evidence from Borsa İstanbul, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 165-182.
- Rezaee, Zabihollah, Riley, Richard (2002). "Financial Statement Fraud, Prevention, and Detection" John Willey & Sons, INC, Second Edition
- Salleh, Z. ve Manson, S. (2006). The Impact of Board Composition And Ethnicity On Audit Quality: Evidence From Malaysian Companies. *Malaysian Accounting Review*, (5): 61-83.

- Simunic, D. (1980). The pricing of audit services: Theory and evidence, *Journal of Accounting Research (Spring)*, 161-190.
- Soliman, M.M. & Elsalam, M.A. (2012). Corporate governance practices and audit quality: An empirical study of the listed companies in Egypt. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 71, 1292-1297.
- Tepeli, Y. ve Kayıhan, B. (2020). Firma karakteristiklerinin denetim firması tercihi üzerindeki etkisinin analizi: BİST şirketleri üzerine bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(2), 336-354.
- Terzi, S., Şen, İ. ve Solak, B. (2013). “Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi: Borsa İstanbul’da ampirik bir araştırma” *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 10; 23 (2013): 191-206.
- Tuan, K. (2015). “Bağımsız Denetçi Seçiminin Belirleyicileri: Borsa İstanbul’da Bir Araştırma”, *Mali Çözüm*, 132: 33-47.
- Ünal M. (2015). Kurumsal Yönetimin Bağımsız Dış Denetçi Seçimindeki Rolü: Borsa İstanbul’da İşlem Gören İmalat Sektörüne Ait İşletmelere Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünsal, E. M. (2010). *Mikro İktisat* (8. Baskı). Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Watts, R., ve Zimmerman, J. (1986). *Positive Accounting Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Zureigat, Q. M. (2011). The Effect of Ownership Structure On Audit Quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10): 38-46.